τὴν δυστυχίαν; ἀλλ' εἰς τὴν πτῶσιν; τότε φαίνεται τὸ φοβερὸν τῆς στερήσεως τῶν ἀληθινῶν φίλων· καμμία βοήθεια, καμμία παρηγορία, ἐγκατάλειψις ἐλεεινὴ τοῦ πρὸ ὀλίγου προσκυνουμένου· δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἀκούσῃς τότε ἐναντίον του καὶ συκοφαντίας, καὶ ὕβρεις καὶ σαρκασμούς· δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἴδῃς καὶ χεῖρας κατ' αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι πρότερον ὡπλίζοντο εἰς ὑπεράσπισίν του. Ἐλεεινότατον θέαμα, ὄχι ὅμως παράδοξον εἰς τὸν ὅς τις συλλογίζεται τὰς ἀληθινὰς αἰτίας. Ἐπειδὴ βέβαια ἡ φιλία εἶναι ἰσότης συντροφευμένη μὲ εἰλικρίνειαν, μὲ φρόνησιν, μὲ ἔλεγχον τῶν σφαλμάτων, μὲ ἐλευθέραν συμβουλὴν τῶν πρακτέων, μὲ ἀφιλοκέρδειαν, πῶς ἐμπορεῖ λοιπὸν νὰ πλησιάσῃ εὔκολα εἰς θρόνους ἐπηρμένους, εἰς πλοῦτον καὶ δύναμιν περικυκλωμένην ἀπὸ τὴν πολυμήχανον διαβολὴν, καὶ πολύτροπον κολακείαν, αἱ ὁποῖαι πολλάκις ἐξαπατοῦν καὶ αὐτοὺς τοὺς πλέον φρονίμους καὶ σοφοὺς ἡγεμόνας; Διὰ ταύτας βέβαια τὰς δυσκολίας θαυμάζει δικαίως ἡ Ἱστορία, ὅταν εὕρῃ ποτὲ τὴν φιλίαν πλησίον εἰς τὰ σκῆπτρα καὶ εἰς τοὺς θησαυρούς· ὡς τὸν Σουλλῆ εἰς τὸν Ἐρρῖκον Δ'.

βα-

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

βασιλέα τῆς Γαλλίας, ὁ ὁποῖος ἐξίσου ἐσέβετο καὶ ἠγάπα τὸν βασιλέα, καὶ ἠγαπᾶτο ὁμοίως παρ' αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σοφὸς Πλούταρχος ἀναφέρων τὴν φιλίαν τῶν δύο ἐνδοξοτάτων στρατηγῶν, τοῦ Πελοπίδου καὶ Ἐπαμινώνδου, λέγει δικαίως· „ Πολλῶν δὲ καὶ „ καλῶν ὑπαρχόντων ἀμφοτέροις πρὸς δόξαν, „ οὐδὲν οἱ νοῦν ἔχοντες ἡγοῦνται τηλικοῦτον, „ ἡλίκον τὴν διὰ τοσούτων ἀγώνων καὶ στρατη„ γιῶν ἀνεξέλεγκτον εὔνοιαν καὶ φιλίαν, ἀπ' ἀρ„ χῆς μέχρι τέλους ἐμμείνασαν ".

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ὀνομάζωμεν φιλίας τὰς γινομένας ἑταιρείας μὲ σκοπὸν κέρδους, ἡδονῆς, ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου, τὸ ὁποῖον μεταβαλλόμενον, ἢ ἀναιρούμενον, συμμεταβάλλει καὶ συναναιρεῖ τὴν ἕνωσιν, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἐμπορικαὶ, αἱ ἐρωτικαὶ, καὶ ἄλλαι τοιαῦται τῆς τύχης καὶ τῶν ἀστάτων παθῶν. Διὰ τοῦτο πρέπει ὁ φρόνιμος νὰ μὴ φιλιόνεται πρὶν ἐξετάσῃ κατὰ βάθος τὰ ἤθη καὶ τὰ φρονήματα τοῦ μέλλοντος φίλου, καὶ πρὶν κάμῃ πολυχρόνιον πεῖραν αὐτῶν (1). Ἀφοῦ δὲ, ἐξετά-

(1) Κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλ-

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

τάσας μὲ σκοπὸν ἀληθινῆς φιλίας, τὸν εὕρῃ ἄξιον αὐτῆς καὶ τὸν ἀποκτήσῃ, χρεωστεῖ νὰ τὸν φυλάττῃ ὡς ἄλλον ἑαυτόν (1).

Νέοι συμπατριῶται, τοιαύτην ἐνάρετον καὶ σοφὴν φιλίαν σᾶς εὔχομαι εἰς τὴν ἡλικίαν σας ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν μάλιστα ἔχετε χρείαν ἀληθείας καὶ συμβουλῆς ὀρθῆς, καθότι ἡ ἡλικία αὕτη ὑπόκειται εὐκολώτερα εἰς τὴν ἀπάτην, ὅταν δὲν ἔχῃ ἀσφαλῆ χειραγωγίαν. Ναὶ, φίλτατα τέκνα τῆς πατρίδος, δὲν σᾶς εὔχομαι εὐχὴν μικρὰν, εὐχόμενός σας φίλον ἐνάρετον καὶ σοφόν. Εὐτυχὴς βέβαια ὁ νέος ἐκεῖνος, ὅς τις ἤθελεν ἐπιτύχειν εἰς τὸν δρόμον τῆς φρονήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς φίλον τοιοῦτον, ὁ ὁποῖος νὰ ἀκολουθῇ τὸν αὐτὸν δρόμον, νὰ ἐνθαῤῥύνωνται συναλλήλως, νὰ ἐμψυχόνωνται εἰς

ἀλλήλους, πρὶν τοὺς λεγομένους ἅλας συναναλῶσαι· οὐδ' ἀποδέξασθαι δὴ πρότερον, οὐδ' εἶναι φίλους, πρὶν ἑκάτερος ἑκατέρῳ φανῇ φιλητὸς, καὶ πιστευθῇ. (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Βιβλ. ή. Κεφ. δ'.)

(1) Ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ σπουδαῖος, καὶ πρὸς τὸν φίλον· ἕτερος γὰρ αὐτὸς ὁ φίλος ἐστί. (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Βιβλ. θ'. Κεφ. θ'.)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ... ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

εἰς τὴν πρόοδον, νὰ ἐμποδίζῃ ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τὴν παρεκτροπὴν καὶ νὰ τὸν ἐπανάγῃ εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ τίμιον.

Ὁμιλητικότης.

Ὁμιλητικότης λέγεται ὁ γλυκὺς καὶ εὐάρεστος τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ φερώμεθα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, φυλάττοντες τὸ πρέπον εἰς τὸν χαρακτῆρα ἑκάσου (1). Ἡ κοινωνικὴ αὕτη ἀρετὴ κάμνει τὸν ἄνθρωπον ἀγαπητὸν, καὶ εὐάρεστον· ἐξεναντίας εἶναι ἀηδὲς, βάρβαρον καὶ πλέον θηριῶδες παρὰ ἀνθρώπινον, τὸ ὑπεροπτικὸν τοῦ προσώπου, καὶ τὸ ἄκομψον τῶν σωματικῶν σχημάτων· ὅθεν ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας πρέπει νὰ συνηθίζωμεν τὸν ὁμιλητικὸν τρόπον, ὅςτις χαρακτηρίζει τὸν σπε-

(1) Διαφερόντως δ' ὁμιλήσει τοῖς ἐν ἀξιώμασι, καὶ τοῖς τυχοῦσι καὶ μᾶλλον ἢ ἧττον γνωρίμοις. Ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας διαφοράς, ἑκάστοις ἀπονέμων τὸ πρέπον· καὶ καθ' αὑτὸ μὲν αἱρούμενος τὸ συνηδύνειν, λυπεῖ δὲν εὐλαβούμενος. (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Βιβλ. δ'. Κεφ. β'.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

σπουδαίως ἀνατεθραμμένον μᾶλλον, παρὰ τὰ λαμπρὰ ἱμάτια καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας ὑπηρέτας.

Πατριωτισμός.

Ὁ Πατριωτισμὸς εἶναι ζῆλος θερμὸς διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ζῆλον ἐμψυχονόμενοι οἱ πολῖται συνεισφέρουσιν ὅ,τι δύνανται ἕκαστος. Ὅλοι εὑρίσκομεν ἡδονήν τινά, ἐνθυμούμενοι τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐγεννήθημεν καὶ ἀνετράφημεν, τὰ ὑποκείμενα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐλάβαμεν τὰς πρώτας συνηθείας καὶ τὰ πρῶτα αἰσθήματα· χαίρομεν φανταζόμενοι ἕως καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα πράγματα τῆς πατρίδος ὡς συντρόφους τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας, καὶ καθὼς λέγει εἷς τῶν μεταγενεστέρων σοφῶν, ὁ ἔρως τῆς πατρίδος εἶναι ὁ νόμος τῶν κλιμάτων, ὅςτις ὑποχρεόνει ὅλους τοὺς λαοὺς νὰ εὐχαριστῶνται εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς των, ὡς τὰ φυτά, νὰ εἴπω οὕτω, καὶ τἄλλα ἔμψυχα ὄντα. Ἡ φύσις λοιπὸν φαίνεται ὅτι ἐμπνέει εἰς ὅλους τὸν ἔρωτα τοῦτον τῆς πατρίδος, ὡς καὶ τῆς ὑπάρξεώς μας. Ἀληθὴς ὅμως πατριωτισμὸς εἶναι,

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ναι, ὡς εἴπαμεν τὴν ἀρχὴν, ζῆλος ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφερόντων, καὶ ὄχι ἁπλῶς φυσικὸν αἴσθημα, ἢ προσκόλλησις προερχομένη ἀπὸ τὰς πρώτας συνηθείας. Ὅστις ἔχει ἀληθινὸν πατριωτισμὸν, οὗτος βλέπει εἰς τὴν πατρίδα του καὶ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ὑπόληψιν, καὶ τὴν δόξαν του· αἰσθάνεται ὅτι χωρὶς πατρίδα ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλανήτης φερόμενος ἀτάκτως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· ἔχων δὲ πατρίδα βάρβαρον, ἀνώνυμον καὶ καταφρονημένην, εἶναι ἀκόμη δυστυχέστερος παρὰ τὸν ἀπάτριδα, περιφρονούμενος ὡς γέννημα καὶ θρέμμα τόπου ἀδόξου καὶ καταφρονημένου. Τὰ προϊόντα τῆς Ἀφρικῆς, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀμερικῆς ζητοῦνται πανταχοῦ, καὶ εἶναι πολύτιμα, διότι εἰς αὐτὰ εὑρίσκονται καλαὶ ὑλικαὶ ποιότητες. Οἱ Ἀφρικανοὶ ὅμως, οἱ Ἰνδοὶ καὶ οἱ ἄγριοι τῆς Ἀμερικῆς περιφρονοῦνται, διότι εἰς τὸν ἄνθρωπον ζητεῖται παιδεία, ἐπιστήμη, ἦθος καὶ εὐγένεια· ταῦτα δὲ ἀδύνατον νὰ ἀποκτήσῃ τὶς εἰς πατρίδα βάρβαρον. Ἐστάθη καιρὸς, ὅταν ὁ πολίτης τῶν Ἀθηνῶν προφέρων ὅτι ἦτον Ἀθηναῖος, ἐτιμᾶτο, ἐβοηθεῖτο εἰς τὰς χρείας του, καὶ ἐλάμβανεν εἴσοδον ἔντιμον πανταχοῦ

ἀλ-

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ἀλλὰ τώρα δὲν τιμᾶται παρὰ τὸ μέλι τῶν Ἀθηνῶν· οἱ δὲ ἀπόγονοι τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ Περικλέους θεωροῦνται μὲ περιφρόνησιν. Οὕτω λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ταπεινόνεται, ἀδοξεῖ, χάνει τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικήν του ὕπαρξιν, ὅταν ἡ πατρίς του στερεῖται τὰ ἀγαθὰ τῦ πολιτισμοῦ, τὰς τέχνας καὶ ἐπιςήμας, διὰ τῶν ὁποίων τὰ ἔθνη ἐνδυναμοῦνται καὶ λαμπρύνονται. Ἀλλὰ τί ζητῶ μὲ γλῶσσαν πεπτωκυῖαν νὰ παραστήσω τὰ ἐπακολουθοῦντα δεινὰ εἰς τὴν πτῶσιν τῆς πατρίδος; ἂς ἀκούσωμεν μὲ φρίκην τοὺς θρήνους τῶν Πλαταιέων, ὅταν ἔχασαν τὴν πατρίδα των. „Τίνας γὰρ „ἂν ἡμῶν εὕροι τις δυστυχεστέρους; οἵ τινες „καὶ πόλεως καὶ χώρας καὶ χρημάτων ἐν „μιᾷ στερηθέντες ἡμέρᾳ, πάντων τῶν ἀναγ„καιοτάτων ὁμοίως ἐνδεεῖς ὄντες, ἀλῆται καὶ „πτωχοὶ καθεστήκαμεν, ἀποροῦντες ποῖ τρα„πώμεθα. Ἐκπεσόντες γὰρ τῆς οἰκείας, ἀθυ„μοῦντες καὶ ἀλώμενοι, τὴν Ἑλλάδα περί„ιμεν, πάσας δυσχεραίνοντες τὰς οἰκήσεις· ἤν „τε γὰρ δυστυχοῦντας καταλάβωμεν, ἀλγοῦ„μεν ἀναγκαζόμενοι πρὸς τοῖς οἰκείοις κα„κοῖς, καὶ τῶν ἀλλοτρίων κοινωνεῖν, ἤν τε ὡς

„εὐ-

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

,, εὐπραγοῦντας ἔλθωμεν, ἔτι χαλεπώτερον ἔ-
,, χομεν, οὐ ταῖς ἐκείνων φθονοῦντες εὐπο-
,, ρίαις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τοῖς τῶν πέλας ἀ-
,, γαθοῖς τὰς ἡμετέρας αὐτῶν συμφορὰς κα-
,, θορῶντες, ἐφ' αἷς ἡμεῖς οὐδεμίαν ἡμέραν ἀ-
,, δακρυτὶ διάγομεν, ἀλλὰ πενθοῦντες τὴν πα-
,, τρίδα, καὶ θρηνοῦντες τὴν μεταβολὴν τὴν γε-
,, γενημένην, ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν.
,, Τίνα γὰρ οἴεσθε ἡμᾶς γνώμην ἔχειν ὁρῶν-
,, τας τοὺς γονέας ἡμῶν αὐτῶν ἀναξίως γη-
,, ροτροφουμένους, καὶ τοὺς παῖδας, οὐκ ἐπὶ
,, ταῖς ἐλπίσιν, αἷς ἐποιησάμεθα, παιδευομέ-
,, νους, ἀλλὰ πολλοὺς μικρῶν ἕνεκα συμβο-
,, λαίων δουλεύοντας, ἄλλους δὲ ἐπὶ θητείαν
,, ἰόντας, τοὺς δ', ὅπως ἕκαστοι δύνανται, τὸ
,, καθ' ἡμέραν ποριζομένους, ἀπρεπῶς καὶ τοῖς
,, τῶν προγόνων ἔργοις, καὶ ταῖς αὐτῶν ἡλι-
,, κίαις, καὶ τοῖς φρονήμασι τοῖς ἡμετέροις;
,, Ὃ δὲ πάντων ἐστὶν ἀλγεινότατον· ὅταν τις
,, ἴδη χωριζομένους ἀπ' ἀλλήλων, μὴ μόνον πο-
,, λίτας ἀπὸ πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας ἀ-
,, π' ἀνδρῶν, καὶ τέκνα ἀπὸ μητέρων, καὶ πᾶ-
,, σαν τὴν συγγένειαν, ὃ πολλοῖς τῶν ἡμετέ-
,, ρων πολιτῶν διὰ τὰς ἀπορίας συμβέβηκεν·

,, ὁ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

„ εὐπραγοῦντας ἔλθοιμεν, ἔτι χαλεπώτερον ἔ-
„ χομεν, οὐ ταῖς ἐκείνων φθονοῦντες εὐπο-
„ ρίαις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τοῖς τῶν πέλας ἀ-
„ γαθοῖς τὰς ἡμετέρας αὐτῶν συμφορὰς κα-
„ θορῶντες, ἐφ' αἷς ἡμεῖς οὐδεμίαν ἡμέραν ἀ-
„ δακρυτὶ διάγομεν, ἀλλὰ πενθοῦντες τὴν πα-
„ τρίδα, καὶ θρηνοῦντες τὴν μεταβολὴν τὴν γε-
„ γενημένην, ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν.
„ Τίνα γὰρ οἴεσθε ἡμᾶς γνώμην ἔχειν ὁρῶν-
„ τας τοὺς γονέας ἡμῶν αὐτῶν ἀναξίως γη-
„ ροτροφουμένους, καὶ τοὺς παῖδας, οὐκ ἐπὶ
„ ταῖς ἐλπίσιν, αἷς ἐποιησάμεθα, παιδευομέ-
„ νους, ἀλλὰ πολλοὺς μικρῶν ἕνεκα συμβο-
„ λαίων δουλεύοντας, ἄλλους δὲ ἐπὶ θητείαν
„ ἰόντας, τοὺς δ', ὅπως ἕκαστοι δύνανται, τὸ
„ καθ' ἡμέραν ποριζομένους, ἀπρεπῶς καὶ τοῖς
„ τῶν προγόνων ἔργοις, καὶ ταῖς αὐτῶν ἡλι-
„ κίαις, καὶ τοῖς φρονήμασι τοῖς ἡμετέροις;
„ Ὃ δὲ πάντων ἐστὶν ἀλγεινότατον· ὅταν τις
„ ἴδῃ χωριζομένους ἀπ' ἀλλήλων, μὴ μόνον πο-
„ λίτας ἀπὸ πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας ἀ-
„ π' ἀνδρῶν, καὶ τέκνα ἀπὸ μητέρων, καὶ πᾶ-
„ σαν τὴν συγγένειαν, ὃ πολλοῖς τῶν ἡμετέ-
„ ρων πολιτῶν διὰ τὰς ἀπορίας συμβέβηκεν·

„ ὁ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

„ὁ γὰρ κοινὸς βίος ἀπολωλὼς, ἰδίας ἐλπίδας „ἕκαστον ἡμῶν ἔχειν πεποίηκε". Ταῦτα βέβαια συλλογιζόμενοι οἱ καλοὶ καὶ φρόνιμοι πολῖται, καὶ ἐξεύροντες ὅτι·

— Δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ.
Αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι
Ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν· εὗρε δὲ πάντως
Εἴγε τις ᾖ φεύγων ἐν μυχῷ, ἢ θαλάμῳ.

ἐξάπτονται ἀπὸ ζῆλον τῆς πατρίδος· προσέχουν νὰ φυλάττωσι τὰ παρόντα αὐτῆς ἀγαθὰ, καὶ ἐπιμελοῦνται νὰ προσθέτωσι τὰ ἐλλείποντα, ἴδια ἀγαθὰ νομίζοντες ταῦτα, ἰδίαν δόξαν, καὶ εὐγενὲς καύχημα.

Πομπόνιος Ῥωμαῖός τις ἀξιωματικὸς εἶχε πιασθῆν αἰχμάλωτος εἰς τὸν κατὰ τοῦ Μιθριδάτου πόλεμον. Ὁ βασιλεὺς τὸν ἐπεριποιήθη, ἐδιόρισεν ἰατροὺς νὰ ἰατρεύσωσι τὰς πληγάς του, καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τελείαν ὑγείαν, τὸν ἐρώτησεν, ἂν εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν τόσων περιποιήσεων θέλῃ μένειν φίλος πιστὸς εἰς αὐτόν. „Εἶμαι φίλος σου, ἀπεκρίθη ὁ Ῥωμαῖος ἀξιω„ματικὸς, ἂν θέλῃς καὶ σὺ νὰ ἦσαι φίλος „τῆς πατρίδος μου· ἂν ὅμως ἐπιμένῃς νὰ τὴν

„μι-

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ... ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

„ μισῇς καὶ νὰ τὴν κατατρέχῃς, θέλεις μὲ
„ εὑρίσκειν πάντοτε τὸν πλέον ἀδιάλλακτόν σου
„ ἐχθρόν“.

Ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦσαν ἐχθροὶ, καὶ ἀντεφέροντο πάντοτε· ὅταν ὅμως ἴδαν τὴν πατρίδα εἰς κίνδυνον· „ Ἃς ἀφήσω-
„ μεν, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, τὴν ἔχθραν μας
„ ἐδῶ εἰς τὰς πύλας τῆς πατρίδος, καὶ ὅταν
„ ἐπιστρέψωμεν ἀπὸ τὴν δούλευσιν τοῦ κοι-
„ νοῦ, ἂν θέλῃς, ἀναλαμβάνομεν πάλιν τὴν
„ ἔχθραν μας“.

Φιλομάθεια.

Ἡ φιλομάθεια εἶναι τωόντι ἀρετὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ἀποβλέπῃ τὴν λογικὴν καὶ ἠθικὴν τελειοποίησίν του (1), καὶ τὸ κοινὸν

---

(1) Ἀλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττουσιν, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες, οἴονται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἔσεσθαι σπουδαῖοι, ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἳ τῶν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιοῦσι δ' οὐθὲν τῶν προσασσομένων. Ὥςπερ οὖν οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ ἕξουσι τὸ σῶμα, οὕτω θεραπευόμενοι· οὐδ' οὗτοι τὴν ψυχὴν, οὕτω φιλοσοφοῦντες. (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Βιβλ. β΄. Κεφ. γ΄.).

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

τὸν καλόν· διότι ὅς τις σπουδάζει νὰ στολίσῃ τὸ πνεῦμά του μὲ πολλὰς καὶ λαμπρὰς ἰδέας, χωρὶς νὰ κανονίζῃ τὰ ἤθη του κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, χωρὶς νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν ὠφέλιμον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὰς ὁποίας ἀποκτᾷ ἀληθείας, εἶναι χειρότερος καὶ μισητότερος καὶ παρὰ τὸν πλέον ἀπάνθρωπον φιλάργυρον. Ὁ φιλάργυρος στερεῖ τὸν δυστυχῆ ἀπὸ βοήθειαν, τῆς ὁποίας ἡ ὠφέλεια εἶναι ὑλική, καὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ πολὺν καιρόν, οὔτε εἰς τόσον πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐκτανθῇ· ἀλλ᾽ ὅς τις μανθάνει ἢ ἔμαθε διὰ τὸν ἑαυτόν του μόνον, οὗτος στερεῖ τοὺς ἄλλους ὄχι πέντε ἢ δέκα, ἀλλὰ Πόλιν ὁλόκληρον, ἔθνος ὁλόκληρον, ἀπὸ βοήθειαν, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα διαμένουν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Ἡ ἀληθὴς λοιπὸν φιλομάθεια πρέπει νὰ ἔχῃ σκοπὸν τὴν ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μικρὰ τὰ ἀγαθά, ὅσα ἐντεῦθεν προξενοῦνται καὶ εἰς αὐτὸν τὸν φιλομαθῆ. Σιμὰ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν εὑρίσκει ἀκαταπαύστως αὐτὸς εἰς ἑαυτόν, σιμὰ τῆς ποικιλωτάτης καὶ θείας ἐκείνης ἡδονῆς, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνει ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς ἰδέας, σιμὰ τῆς ἐκ τού-

των

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

των ὠφελείας εἰς τὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς του, σιμὰ μυρίων ἄλλων καλῶν, τὰ ὁποῖα οἱ ἀμαθεῖς στεροῦνται, εἶναι βέβαια θεῖόν τι ἔργον καὶ τὸ νὰ ὠφελῇ τους ἀνθρώπους μὲ τὸν πλέον εὐγενῆ τρόπον, φωτίζων τὸν νοῦν, ῥυθμίζων τὰ ἤθη, καὶ τέχνας ἀνακαλύπτων καὶ τελειοποιῶν.

Δὲν εἶναι μικροτέρα ἀρετὴ καὶ ὅταν τὶς μὴ δυνάμενος νὰ ἀποκτήσῃ παιδείαν, ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ δι' ἄλλας περιστάσεις ἀνυπερβλήτους, συντρέχῃ εἰς σύστασιν αὐτῆς, καὶ ἐνθαῤῥύνει τὴν φιλομάθειαν μὲ ἀναλόγους συνεισφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῶν Κακιῶν.

Ἀφοῦ ἴδαμεν ὅτι ἡ ἀληθινὴ καὶ μόνιμος βάσις τῆς εὐδαιμονίας ἑκάστου ἀνθρώπου, καὶ κοινῶς ἑκάστης πόλεως καὶ ἔθνους, εἶναι ἡ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ὀρθὴ γύμνασις καὶ ἀνάπτυξις τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων· ἀφοῦ ἐπαραστήσαμεν τὰς κυριωτέρας κοινωνι-

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008